

si sine magno gravamine, et exponendo se gravibus necessitatibus non posset reddere. Adde ultimo, si is qui dedit eam eleemosynam, postea alia via satisfecerit illi creditori, vel quia creditor remittit, vel quia factus est ditior, in eo casu, eum qui recepit, manere liberum, quia iniustitia non fuerat contra donantem, sed contra tertium creditorem, cui est satisfactum, et ipse alias habuit rem illam ex voluntate veri domini.

11. *Quarta conclusio.*—Dico quarto: etiam si homo habeat dominium et administrationem illorum honorum, non tenetur ex eis facere eleemosynam, si sibi sint necessaria, servata tamen proportione et ratione necessitatis proximi. Ratio est, quia bona temporalia sunt hujusmodi conditionis, ut non possint donari alteri, nisi seipsum iis privet is qui donat; nemo autem tenetur privare se rebus necessariis, ut aliis subveniat, cæteris paribus, quia dilectio sui est prior dilectione alterius. Sed quia in particulari tota difficultas consistit in recta comparatione facienda, advertendum est hæc bona aliquando esse necessaria ad conservationem propriæ vitæ, sub qua includo familiam; interdum vero esse solum necessaria ad statum et decentiam quamdam; interdum esse superflua, id est, neutri horum necessaria. Rursus is, qui facturus est eleemosynam, potest esse privata persona, vel paterfamilias, aut alius, qui ex officio teneatur providere iis qui sunt sub ejus cura. Rursus comparari potest hujusmodi homo ad alium existentem vel in extrema necessitate, vel in gravi, vel in communi. Item vel ad personam privatam, vel ad commune bonum, seu personam ex qua commune bonum dependeat. Quid ergo in his comparationibus sit dicendum, sequentibus duabus sectionibus exponam.

12. *Quibus personis fieri debeat eleemosyna.*—Quærendum hic ultimo esset quibus personis fieri debeat eleemosyna. Sed satis intelligi potest ex supra dictis, tum in hac ipsa disputatione, sect. 4, num. 5, tum disput. 4, sect. 1; est enim eleemosyna cujusdam miseriæ sublevatio. Vide D. Thomam 2. 2, quæst. 32, artic. 9, et in 4, distinct. 15, quæst. 2, art. 6; Richard., art. 8, quæst. 7 et 8; Durand., quæst. 2; Palud., quæst. 3, art. 6; Gabriel., disput. 16, quæst. 4, artic. 2, conclus. 6 et 8; Alens., 4 part., quæst. 33, membr. 2; Sylvest., verbo *Eleemosyna*, quæst. 2 et 3, et alios Summistas eodem verbo; Navar., super cap. *Quamobrem*, de Pœnit., distinct. 4, num.

6; Sotum, in Opuscul. *Deliberatio in causa pauperum*; Medina, Cod. de Eleemosyna, titulo *De his quibus danda est eleemosyna*, cum sequenti.

SECTIO III.

In qua necessitate teneatur homo eleemosynam facere ex bonis omnino superfluis.

1. *Prima sententia.*—Prima sententia tantum obligat sub mortali ad dandum ex superfluis in extrema necessitate; ita Alens., 4 part., quæst. 34; Gerson., part. 2, alphab. 32, litt. O; Panor., in cap. *Si vero*, de Jurejurando; Turrecrem., in cap. *Sicut hi*, distinct. 47; Gabriel., in 4, distinct. 16, quæst. 1, conclus. 3; Joan. Medin., tractat. de Eleemosyna, quæst. 3, et alii. Ratio est, quia quando non est extrema necessitas, non est simpliciter necessitas; sed præceptum affirmans obligat tantum in necessitate simpliciter: ergo. Confirmatur primo, quia non tenetur homo magis subvenire alteri, quam sibi; sed ex præcepto non tenetur subvenire sibi, nisi in extrema necessitate, ita ut, licet permittat se pati gravem necessitatem, ut thesaurizet hæc bona superflua, non peccat mortaliter: ergo, etc. Secundo, quia alioquin damnanda esset major divitum multitudo, qui ideo fere augent divitias, quia de superfluis vix in extrema, nedum minori necessitate largiuntur.

2. *Secunda sententia.*—Secunda sententia est, teneri sub mortali ad danda hæc omnia bona superflua communibus pauperibus, vel saltem ad faciendam eleemosynam ex illis; ita D. Thomas 2. 2, quæst. 66, artic. 7, et in 4, distinct. 15, quæst. 2, art. 1, quæstiunc. 4; Palud., q. 3; Richard., art. 2, q. 2; Abulens., in cap. 6 Matth., q. 34; Lyran. et Carthus., super illud 1 Joan. 3: *Qui habuerit substantiam hujus mundi*; Cajetan. 2. 2, quæst. 32, art. 5, et in opuse. de Præcepto eleemosynæ, num. 2, et alii. Fundamenta hujus sententiæ primo sumuntur ex Scriptura, quæ absolute præcipit divitibus eleemosynas facere his pauperibus, qui non desunt in republica, qui non sunt, nisi qui communes necessitates patiuntur. Unde Deuter. decimo quinto, Eccles. 4, 1 Joan. 3, et Jacob. 5, dicitur absolute divites congregantes, et non distribuentes, thesaurizare sibi iram; et 2 ad Corinth. 8: *In præsentem tempore vestra abundantia illorum, id est egentium, inopiam suppleat*; 1 Timot.

ultim.: *Præcipe divitibus facile tribuere*, etc. Præterea Patres hæc in re loquuntur rigorosissime, nominatim Basil., hom. in illud Luc. 12: *Destruam horrea*, etc.; Nissen., orat. de Pauperibus amandis; Nazianz., orat. ejusd. argument.; Ambros., serm. 81; Hieron., in regula Monach.; August., in Psalm. 147, et serm. 219; Chrysostom., homil. 34 ad Populum. Summa eorum est, divites esse dispensatores constitutos a Deo honorum eorum quæ sibi sunt superflua, et esse raptores et latrones si non distribuunt, etc. Nec faciunt mentionem alterius necessitatis, nisi ejus quæ communiter occurrit. Ratio denique est, quia hæc bona temporalia, si superflua sint, jure naturæ sunt indigentium; ergo non possunt sine peccato retineri, si aliqui indigeant. Antecedens explicatur, et probatur ex D. Thoma 2. 2, q. 66, art. 7, quia hæc bona ex Dei institutione sunt communia: jure autem gentium sunt divisa, quæ divisio non potest esse justa, et rationi consona, nisi hac lege facta intelligatur, ut quæ propriis dominis fuerunt superflua, aliis efficiantur communia; nam oppositum esset contra finem ipsarum rerum, et hoc indicant Patres, cum vocant divites dispensatores.

3. *Tertia sententia.*—Tertia sententia est obligari homines ad dandum ex his bonis etiam in gravi necessitate proximi, non autem in communi; ita Alens., sibi contrarius, in 3 part., q. 65, ut refert Medina, codice de Eleemosyna, q. 3; Antonin., 2 part., tit. 1, cap. 24, § *Pro majori*; Armilla, verbo *Eleemosyna*, citans alios; Navar., in Manuali, c. 44, num. 5; Adrian., Quodlib. 1, art. 2, litt. G, et Quodlib. 12, art. 2, propos. 2, ubi citat Palud., in 4, distinct. 15; Sotus, de Justitia, lib. 5, q. 8, art. 1. Ratio est, quia divites sunt veri domini etiam superfluum, in quantumque quantitate; supponimus enim justo titulo ea bona possidere; nec agimus de bonis clericorum spirituali aliquo titulo comparatis, de quibus controversia est, an sint eorum honorum domini (ut in materia de Beneficiis tractatur); hinc fit divites per se nullam facere injuriam retinendo hæc superflua, vel in vanos usus prodigendo, nimirum quia sunt domini. Ex quo obiter intelligitur primo, in illis Sanctorum dictis aliquam esse exaggerationem, atque adeo intelligenda esse secundum quamdam similitudinem, quatenus tales domini possunt peccare mortaliter occasione bonorum temporalium, sicut raptores et fures, et interdum gravius. Unde secundo

intelligitur, seclusa indigentia proximorum, nullam esse obligationem conferendi aliis hæc bona. Atque ita tandem fieri, obligationem totam oriri ex necessitate aliorum. Unde jam sic concluditur: tota obligatio dandi oritur ex necessitate proximi; ergo talis erit obligatio qualis necessitas; ergo si semper necessitas occurrens est levis, obligatio semper est levis, atque adeo nunquam sub mortali. Et e contrario sola necessitas gravis inducet obligationem sub mortali. Confirmatur primo, quia alias omissio eleemosynæ, etiam in singulis levibus necessitatibus, esset peccatum mortale, quod est incredibile: sequela patet, quia vel quælibet, vel nulla est. Secundo, quia alias omnis prodigalitas esset peccatum mortale. Tertio, quia non liceret divitibus ad altiorem gradum ascendere conservando divitias, imo neque ædificare sumptuose.

4. *Prima conclusio.*—Dico tamen primo, simpliciter loquendo: divites habentes superflua obligantur aliquo modo ex præcepto misericordiæ ad faciendam eleemosynam. Hæc conclusio, abstrahendo ab obligatione sub mortali vel veniali, videtur omnino certa, et sufficienter convincitur fundamentis secundæ sententiæ, et ex aliis, quæ statim dicemus. Colligi tamen potest ex superius jam dictis, hanc scilicet obligationem genere suo esse sub mortali; ostendimus enim, charitatem et misericordiam ex genere suo ita obligare; in particulari vero consideranda erit gravitas materiæ, ad discernendum qualis sit necessitas.

5. *Secunda conclusio.*—Dico secundo: non solum in extrema, sed etiam in gravi necessitate obligat præceptum hoc sub mortali, eum qui habet superflua. Hæc conclusio primo probatur fundamentis secundæ sententiæ. Deinde quia obligatio hæc in Scriptura sacra talis significatur ut frequenter occurrat; signum est ergo non agi tantum de extrema, sed etiam, ut minimum, de gravi. Antecedens patet Matth. 23, ubi propter peccatum contrarium huic obligationi damnantur homines; damnantur autem per peccata quæ frequenter committuntur. Unde ibi non numerantur necessitates extremæ, sed graves; et Matth. 18, damnatur servus, quia non est misertus conservi sui in gravi necessitate; unde sumitur argumentum: nam si urgere debitorem mortale fuit etiam ei qui videbatur esse in necessitate, quanto magis habenti superflua grave erit non subvenire graviter indigenti? Secundo

do, hæc obligatio fundatur in proximi necessitate; ergo si necessitas est gravis, oritur gravis obligatio. Tertio, quia si quis videat domum proximi comburi, aut famam graviter lædi, possitque impedire et non faciat, ex communi consensu est peccatum mortale; ergo mortale erit, si videat grave aliquid pati in vita aut salute corporis, ob indigentiam, nec succurrat.

6. *Probatum ultimo eadem conclusio, argumenta contrariæ sententiæ diluendo.* — Ultimo ostenditur conclusio respondendo ad argumenta contrariæ sententiæ in num. 4; negatur enim gravem necessitatem, moraliter et humano modo loquendo, non esse simpliciter necessitatem; deinde quicquid sit de modo loquendi, materia absque dubio est gravis, et præceptum alias ex genere suo obligat ad mortale; falso igitur concluditur obligare tantum in necessitate extrema. Ad primam confirmationem negatur primo similitudo; homo enim potest cedere juri suo, et non proximi. Secundo, in his quorum homo est dominus, ut in fama et fortunis, potest interdum sine mortali permittere se graviter lædi, non vero in iis quorum non est dominus, ut in vita et membris, quando facile potest læsionem vitare. Ex quo retorquetur argumentum; nam tenetur homo succurrere sibi in gravi necessitate, saltem respectu honorum quorum non est dominus; sed nullorum honorum proximi ego sum dominus; ergo teneor illi subvenire, si commode possum, quia teneor illum sicut me diligere. Ad secundam confirmationem, dico primo, si verum est quod in ea sumitur, nos non condemnare divites illos, sed ostendere quomodo ipsi se condemnent; nam propterea fortasse dictum est, *difficilius divitem ingredi in regnum cælorum, quam camelum per foramen acus.* Secundo, dico non esse tam frequens hoc peccatum, sicut arguendo indicatur. Ex his vero colligo primam opinionem practice esse omnino improbabilem, nec securam in conscientia, quia contraria fere evidenter demonstratur ex Scriptura, Patribus et ratione. Et ipsa nullum habet fundamentum, auctoresque ejus vix audent eam affirmare.

7. *Tertia conclusio explicatur.* — *Est communis, et suadetur.* — *Occasio.* — Dico tertio: qui simpliciter habet superfluum, tenetur sub mortali facere eleemosynam, etiam in communibus necessitatibus generis humani; non dico teneri in singulis actibus, neque teneri ad dandum omnia, sed absolute teneri; quod hac negatione bene explicatur: si habeat pro-

positum formale, vel virtuale nunquam dandi eleemosynam, nisi in gravibus necessitatibus, illud est peccatum mortale ex se, nisi fortasse faciat id, quia certus est graves necessitates occurrere. Conclusio est communis, quæ, præter adducta pro secunda sententia in num. 2, confirmatur. Nam ex prima conclusione, certum est divitem ita se habentem male agere contra misericordiam et charitatem; sed materia talis inordinationis est gravis; ergo læsio misericordiæ est in materia gravi; ergo peccatum mortale. Minorem probo, quia quamvis necessitates proximorum videantur leves, tamen aggregatum omnium illarum, comparatum ad genus humanum, vel ad rempublicam, est valde gravis materia; ergo contemnere in genere humano totum illud aggregatum miseriam, est læsio charitatis et misericordiæ in materia gravi; sicut velle furari centum aureos a multis hominibus, ab unoquoque assem, est peccatum mortale, quia licet respectu uniuscujusque sit materia levis, totum tamen est grave.

8. *Evasio impugnatur primo.* — *Impugnatur secundo.* — Dices multas materias leves comprehensas sub uno actu per modum unius objecti, si non uniantur veluti per modum unius ad componendam unam quantitatem, non sufficere ad objectum peccati mortalis; sicut velle quotidie dicere unum leve mendacium, ideo non est peccatum mortale, quia illa inter se non uniantur. In proposito autem hæc leves necessitates non componunt unam gravem, quia ex eis nullum grave nocumentum alicui proximo sequitur; non ergo est sufficiens ratio peccati mortalis; et ideo non videtur simile illud de furto, quia ibi singulæ materiæ leves componunt unam gravem, et illa simpliciter est acceptio injusta; per accidens vero est quod sit acceptio ab uno tantum, vel a multis. Sed contra, nam tota hæc doctrina demonstrat quod intendimus; licet enim hæc leves necessitates non faciant unam gravem respectu unius, faciunt tamen respectu totius reipublicæ et communitatis; misericordia autem magis inclinatur ad bonum commune, quam ad particulare. Secundo, id explicatur in uno et eodem proximo; nam si videret dives aliquis proximum quotidie pati necessitatem, quæ in quolibet uno die considerata non esset gravis, illam eo die contemnere, non esset mortale; tamen si toto anno contemnat, sine dubio censenda est materia gravis, et peccatum grave, quando illud apprehenditur totum per modum unius objecti,

quia gravitas necessitatis non solum pensanda est quasi ex intensione, sed etiam veluti ex extensione et perpetua quadam duratione, et tamen illud objectum solum compositum est ex multis levibus necessitatibus; ergo similiter grave erit, si plures leves necessitates veluti distributæ per multos considerentur. Tandem, qui sic se gerit, aliquo modo se exponit periculo omittendi etiam eleemosynam in gravibus necessitatibus, tum propter pravam consuetudinem, tum quia non est facile levem a gravi necessitate distinguere.

9. *Sitne contraria opinio probabilis.* — Sed quæres an hoc sit ita certum, ut contrarium non sit practice probabile et securum. Non audeo quidem simpliciter dicere aliam opinionem esse improbabilem, quia habet auctores graves, et aliquas rationes non contemnendas; attamen mihi videtur non admodum secunda, et probabilis. Sed ut aliquo modo mitigemus hunc rigorem, advertendum est, ad judicandum aliquem habere superflua, multa esse consideranda. Item aliqua posse judicari superflua in ordine ad gravem necessitatem, quæ moraliter non censebuntur talia in ordine ad communem, quia sicut diversa est necessitas, ita et obligatio et facultas. Primo ergo omnium considerandus est status divitis, et integra ejus decencia. Secundo, considerandi sunt eventus et necessitates quæ moraliter accidere possunt ac solent homini in tali statu constituto, et personis omnibus quibus ex officio providere tenetur. Tertio, si habeat filios et familiam, considerandum est posse et debere filiis thesaurizare, et constituere eos in statu, et interdum etiam alias domesticas personas. Denique hæc decencia status non consistit in indivisibili, sed habet latitudinem moralem, quamvis tandem signari possit terminus secundum moralem prudentiam. His omnibus consideratis, bona ultra illum terminum censenda sunt superflua in ordine ad gravem necessitatem. In ordine vero ad communem, considerandum est ulterius an possit homo ad aliquem superiorem gradum in reipublica aspirare, ita ut revera sit idoneus ad illum, et prudenter possit ad id contendere. Nam si tunc ita statuatur, non dicentur superflua, quæ ad hunc transitum servat, ut bene Cajetanus et Navar. ¹ observarunt; nam hoc est tali candidato conveniens, et quodammodo

¹ Cajet., 2. 2, q. 32, art. 5, ad fin., et q. 118, art. 4, ad fin.; Navar., in Summa, c. 23, n. 74.

in republica necessarium, et per se etiam ad commune bonum confert; quod semper intelligitur, nisi in actu occurrant graves necessitates. Et similibus conatibus annumerantur pia opera, ut est ædificatio templi, scholasticorum collegium, etc. Nam hæc etiam sunt necessaria reipublicæ, et pertinent suo modo ad statum, et ad pietatem etiam christianam.

10. *Quarta conclusio.* — *Argumenta posita n. 3, pro hac conclusione valent, nec infirmant tertiam conclusionem.* — Dico quarto: qui habet superflua simpliciter, et propositum habet faciendi eleemosynam, et sæpe facit, quamvis sæpe omittat, et nonnulla etiam in vanos usus expendat, dummodo graves necessitates non prætermittat, non peccat mortaliter. Hanc conclusionem non negant auctores secundæ sententiæ, et videtur procedere ex quadam humana æquitate; et quidem non est asserendum peccatum mortale, ubi sufficienti ratione non convincitur. Deinde hoc præceptum est affirmans, et usus ejus pendet ex prudentia, et quando non occurrit gravis necessitas, omnes fatentur communes necessitates per se singulas non obligare ad mortale; non ergo tenetur hujusmodi dives dare huic vel illi determinate. Ergo si bona fide procedat, et eleemosynam faciat statui consentaneam, licet alias in multis deficiat, non erit censendus peccare mortaliter. Accedit quod, si omnes divites ita se gererent, moraliter reipublicæ et pauperibus sufficienter subveniretur: ergo ille qui sic operatur, quod in se est, sufficienter subvenit necessitati reipublicæ, et ad hoc valent argumenta tertiæ sententiæ, quæ tamen contra tertiam conclusionem non urgent. Jam enim exposuimus quomodo materia hujus peccati sit gravis; item quando et quomodo liceat divitias servare ad ascendendum ad gradum dignitatis, vel muneris in republica, et ad alia opera pia exequenda. Denique jam damus locum alicui prodigalitati veniali, quia hæc superflua habent latitudinem, intra quam sæpe committitur prodigalitas venialis; præterea non obligamus in rigore ad dandum omnia superflua, saltem sub mortali.

SECTIO IV.

Utrum teneamur aliquando facere eleemosynam ex necessariis ad statum, non tamen ad vitam.

1. *Aliorum sententia.* — Primæ et tertiæ sententiæ auctores citati in præcedenti sectione videntur omnino negare, quia requirunt illas duas conditiones, ut hoc præceptum obliget, scilicet, habere superflua simpliciter, et ut sit necessitas extrema, vel gravis; quibus nonnihil favet divus Thomas 2. 2, quæst. 32, art. 6; tamen alii auctores communiter contrarium tenent, licet non omnes inter se consentiant.

2. *Prima conclusio.* — Dico primo: si commune bonum, seu reipublica sit in gravi necessitate totius boni communis, tenetur privata persona illi subvenire etiam ex necessariis ad statum. Conclusio est communiter ab omnibus recepta. Ratio autem est, quia, cæteris paribus, commune bonum est præferendum proprio in temporalibus. Item ostendimus infra debere hominem perdere vitam, si necesse sit, pro tuenda vita reipublicæ; ergo a pari tenetur subire gravem necessitatem, ut subveniat gravi necessitati reipublicæ. Denique huiusmodi gravis necessitas reipublicæ raro erit sine extrema necessitate multorum particularium; ostendimus autem debere hominem ex his bonis subvenire extremæ necessitati alterius; ergo, etc. Ubi advertendum est gravem necessitatem non dici, illam quæ quasi per accidens resultat in reipublica ex multis necessitatibus communibus, ut dicebamus sectione præcedenti, num. 8, sed gravem dici quæ per se exponit totam reipublicam, vel commune bonum ejus, gravi periculo.

3. *Secunda conclusio.* — Dico secundo: si proximus quilibet sit in extrema necessitate, tenetur quilibet homo subvenire illi, etiam ex necessariis ad statum. Probatur primo, quia in ordine charitatis tenetur homo magis diligere vitam proximi quam statum suum. Item qui extreme indiget, habet jus naturale utendi bonis alterius, etiam necessariis illi ad statum, et potest illa accipere, neque alter potest prohibere sine injuria; ergo tenebitur ipse etiam dare illi, et servare alteri illud jus, præcipue habita ratione charitatis.

4. *Objectio prima.* — *Ad primam objectionem.* — *Ad secundam quid Vict. et Nav. respondeant.* — *Non omnino satisfaciunt.* — Sed contra inferes: ergo si aliquis minetur inter-

fecturum seipsum, nisi dem centum aureos, tenebor dare, ut vitam ejus tuear. Secundo, sequitur teneri divitem dare magnam pecuniæ vim, etiam necessariam ad statum, alicui, verbi gratia, ne occidat inimicum quem habet subjectum, quod videtur onerosum. Tertio, si esset infirmus morti proximus, nec posset sanari nisi exquisita medicina magni valoris, teneretur dives ex necessariis ad statum illi providere, et similia. Ad primum communis responsio est, illum non esse in extrema necessitate, sed in extrema malitia. Addo tamen, quod dixi in prima sect., num. 7, si forte id oriretur ex magna passione, et quantitas non esset magna, atque adeo posset aliquis sine gravi detrimento id facere, interdum teneri; tamen, moraliter et communiter loquendo, raro occurrit hæc obligatio. Ad secundum, Victoria, Relectione de Homicidio, Navar. et alii dicunt conclusionem esse intelligendam de necessitate quæ provenit quasi ex ordine naturali, non vero ex illa quæ provenit ex malitia hominum. Nam hæc potest occurrere infinitis modis, et sæpe iniquissimis; unde si illa esset attendenda, esset intolerabile onus, et perturbatio contra reipublicam. Sed revera licet hæc differentia non videatur negligenda, non tamen omnino satisfacit; nam causa propter quam charitas, et misericordia obligant, non est causa unde oritur necessitas, sed est ipsa necessitas; ergo si hæc vere adest, et aliunde est etiam sufficiens facultas, erit etiam obligatio, undecunque orta sit necessitas. Quare crediderim, si pretium pro tali vita necessarium esset moderatum, et non nimis necessarium habenti, posse interdum teneri ad illud dandum. Unde advertendum est hæc temporalia bona, quamvis sint inferioris ordinis, esse tamen instrumenta humanæ vitæ et humanarum actionum, et interdum posse magnam quantitatem divitiarum præferri vitæ alicujus vulgaris hominis, quia etiam sunt necessariæ communi bono, et conservare etiam proprium statum est moraliter valde necessarium, et ideo non est obligandus facile homo ut cadat a statu; attamen ut eo retento aliquam in eo patiatur necessitatem, obligari potest. Et hoc modo limitanda est conclusio, præsertim in necessitatibus, quæ non a natura, sed ex hominum libertate pendent; et eodem modo respondendum est ad tertium, quamvis non displiceat quod Victoria supra, et Soto, 4 de Justitia, quæst. 7, art. 1, ad 4, tradunt.

5. *Tertia conclusio.* — Dico tertio: inter-

dum potest quis obligari ut subveniat proximo ex bonis aliquo modo necessariis ad statum, proximo existenti, non in extrema, sed in gravissima quadam necessitate. Hæc suadet ex Scriptura, et Patribus, sectione præcedenti, num. 2, indicatis. Præterea Augustinus, in 1 epist. Joan., tract. 5: *A creditore angustiatur frater tuus, vide si misereris, si habes mundi facultates; forte dicis: daturus sum pecuniam meam, ne ille angustiam patiatur? si hoc tibi responderit cor tuum, dilectio Patris non est in te, etc.* Ratione etiam probatur; nam fieri potest ut, quamvis proximus non sit in extrema necessitate vitæ, sit tamen in extremo periculo gravis infamiæ, vel similis injuriæ, et illa est necessitas gravissima; ergo, qui potest non magna jactura divitiarum impedire illud malum, tenetur, quamvis bona illa non sint superflua omnino statui. Ratio enim charitatis postulat ut præferam tantum bonum proximi meo incommodo non magno. Similis est casus carceris, vel captivitatis perpetuæ; bona enim his malis contraria sunt altioris ordinis quam divitiæ. Addo præterea circa bona externa, accidere posse ut proximus in omnibus et maximis fortunis suis detrimentum patiatur, si hic et nunc non subveniam de meis, sine gravi jactura proprii status; tunc ergo etiam ratio charitatis postulat ut illi dicto modo subveniam; patent consequentiæ, quia moraliter loquendo tunc possum, et tempus est maximæ necessitatis; ergo tunc obligat præceptum affirmativum. Quod etiam credibilis fiet, advertendo, licet obligatio misericordiæ oriatur ab ipsa natura, tamen ex conjunctione charitatis majorem et altiore fieri; nam charitas naturam perficit; unde rationabile est ut ad majora signa et effectus benevolentiae inclinet et obliget. Quapropter Doctores sancti obligationem hanc magis in charitate quam in natura fundant. Accedit, quia non dicimus teneri aliquem ad subveniendum proximo, exponendo se æquali necessitati, imo neque subeundo gravem simpliciter, sed solum cum sine magna incommoditate potest, licet non sit de rebus omnino superfluis, quod etiam magis constabit et sequenti sectione.

6. *Difficultas quædam ex doctrina divi Thomæ.* — Sed superest difficultas, quia divus Thomas in omnibus videtur nobis adversari; articulo enim 6, quæst. 32, ait esse laudabile, de necessariis ad vitam subvenire publico bono, et idem dicit statim de eleemosyna facta ex necessariis ad statum, unde indicat illud esse consilii, non præcepti; et postea subdit

esse inordinatum tot dare eleemosynas, ut non possit homo convenienter vivere secundum statum, et solum excipit extremam necessitatem privatæ personæ, vel gravissimam reipublicæ. Respondetur doctrinam D. Thomæ esse prorsus eandem cum ea quam tradidimus, ut evidenter patet ex eodem, in quæst. 57, artic. 1, ad 4, et quæst. 118, artic. 4, ad secundum. Nimirum hoc loco obscurius est locutus, quia multa voluit paucis complecti. Quapropter, in citato articulo sexto, solum intendit docere quid in hac materia sit bonum, quidve malum. Unde laudabile ibi non significat consilium, vel præceptum, vel tantum in consilio, quod D. Thomas reliquit definiendum de ordine charitatis. In secundo autem dicto, quod sit inordinatum tot dare eleemosynas, etc., loqui videtur de homine qui habet familiam, et alias obligationes. Quamvis etiam dici possit in articulo quinto duo capita posuisse obligationis eleemosynæ, scilicet, extremam necessitatem, et superfluum simpliciter, quia moraliter, et attenta hominum conditione, quodlibet horum per se sufficit ad hanc obligationem inducendam; hoc ergo sensu dicit in quæst. 32, ex solis necessariis ad statum per se non oriri obligationem; non tamen negat quin aliunde ex magna necessitate proximi, attento ordine charitatis, possit aliquando oriri. Alia quæstio hic supererat, an ex necessariis ad vitam teneatur quis, vel certe possit honeste facere eleemosynam; sed in disputat. 9 melius expeditur, agendo de ordine servando in operibus misericordiæ.

SECTIO V.

Utrum, cum præceptum eleemosynæ obligat, necesse sit donare, vel satis sit mutuare.

1. *Prima sententia, ejusque ratio.* — *Confirmatur primo.* — *Confirmatur secundo.* — Prima sententia docet semper satis esse mutuare; ita habet Navarrus, in Manuali, c. 17, num. 61, et cap. 24, num. 5; Covar., regul. *Peccatum*, part. 2, § 1, num. 3, secuti Adrianum, Quodlib. 1, artic. 2, et in 4, in materia de Restit., quæst. 33. Ratio eorum est, quia charitas solum obligat ad subveniendum necessitati proximi; at satis sublevatur per mutuum. Unde in Scriptura interdum hæc obligatio per mutuum explicatur, Luc. 6: *Benefacite et mutuum date*; et Psal. 36, de justo dicitur: *Tota die miseretur, et commodat*; idemque reperitur Psalm. 111, Eccles. 29: *Fænerare proximo tuo*